FISKERIDIREKTORATET

NORGES FISKARLAG

NORGES SILDESALGSLAG

KYSTVAKTEN

Samfiske og samføring av pelagiske fangster

Rapport fra arbeidsgruppe

Livet i havet – vårt felles ansvar

Rapport fra arbeidsgruppe

Tittel (norsk/engelsk): Samfiske og samføring av pelagiske fangster		År (nr): 2014	Arkivsaksnummer: 10/3959
Saksansvarlig: Kathrine Kanne-lønning	Ansvarlig avdeling: Ressursavdelingen	Dato utgitt: 14.10.2014	ISSN/ISSB:
Emneord: Pelagisk fiskeri, samfiske, samføring, kystnot			Totalt antall sider: 38

Sammendrag:

Rapport utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av Fiskeridirektøren. Arbeidsgruppen skal se på behov, samt vilkår og virkning ved åpning for samføring av fangster tatt ved samfiske i pelagiske fiskeri. Arbeidsgruppen har også gjennomgått vilkårene for utøvelse av samfiske for låssetting i samme fiskeri.

Summary:

Innholdsfortegnelse

1 Sammendrag 4
1.1 Samfiske for låssetting 4
1.2 Samføring av pelagiske fangster 5
2 Innledning 7
2.1 Arbeidsgruppens mandat 7
2.2 Avklaring av mandatet og begreper i rapporten 8
2.3 Arbeidsgruppens medlemmer og arbeidsform 9
2.4 Rapportens oppbygging 9
3 Dagens ordning – samfiske for låssetting 10
3.1 En historisk gjennomgang 10
3.2 Gjeldende vilkår 12
3.3 Gjeldende vilkår for landing av samfisket og låssatt fangst 15
4 Arbeidsgruppens vurdering av vilkårene for samfiske for låssetting 17
4.1 Hvem driver samfiske for låssetting i dag? 17
4.2 Ansvaret for kontroll av vilkårene for samfiske 19
4.3 Kravet til at fartøyene må være egnet, utrustet og bemannet for fiske 20
4.4 Krav til fartøyenes største lengde 24
4.5 Bør garn- og snørefartøy ha adgang til å drive samfiske? 25
4.6 Når er samfiskeoperasjonen avsluttet og hvilken betydning har dette? ... 26
4.7 Øvrige vilkår for samfiske for låssetting 28
4.8 Administrative forhold 29
4.9 Fornying, forenkling og forbedring av regelverket 30
4.10 Betydningen av fortsatt adgang til samfiske 31
5 Samføring av pelagiske fangster 31
5.1 Vilkår for samføring 33
5.2 Mulige konsekvenser av åpning for samføring i pelagiske fiskeri 36
6 Vedlegg 38

1 Sammendrag

Nedenfor følger et kort sammendrag av arbeidsgruppens forslag når det gjelder utøvelsen av samfiske og åpning for samføring av pelagiske fangster.

1.1 Samfiske for låssetting

1.1.1 Adgang til dispensasjon fra kravet til utrustning

Den klare hovedregel er at fartøy som skal drive samfiske samtidig skal være egnet, utrustet og bemannet til å drive et selvstendig fiske.

Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at fartøy som skal utøve samfiske kan søke Fiskeridirektoratets regionkontor om dispensasjon fra deltakerforskriftens krav til utrustning for fiske under utøvelsen av samfisket. Dispensasjonen betinger at fartøyet har vært fremstilt for kontroll og godkjent i kraft av deltakerforskriften før utøvelse av samfiske tar til. Dispensasjonen gir adgang for fartøyet å delta i samfiske uten å ha egen not ombord.

1.1.2 Minimumskrav til fartøyets utrustning og bemanning for samfiske

Arbeidsgruppen har fremlagt en liste over minimumskrav til utrustet og bemannet for fartøy som driver samfiske. Disse kravene må være oppfylt til enhver tid under utøvelsen av samfiske for låssetting. Arbeidsgruppen foreslår at disse kriteriene tas inn i en veiledning for kontroll av deltakerkravene for fartøy som utøver samfiske.

1.1.3 Kun adgang til samfiske for fartøy under 15 meter største lengde

Arbeidsgruppen foreslår at kun fartøy med største lengde under 15 meter skal kunne drive samfiske etter sild. I fisket etter makrell bør kravet om tilhørighet i reguleringsgruppen for notfartøy med største lengde under 13 meter videreføres.
Det bør fortsatt være et vilkår at fartøyene i samfiskelaget tilhører samme reguleringsgruppe. Unntakene i dagens regelverk for samfiske på tvers av reguleringsgrupper bør videreføres.

1.1.4 Ikke adgang til samfiske for garn- og snørefartøy i fisket etter makrell

Arbeidsgruppen foreslår at det på nåværende tidspunkt ikke åpnes for samfiske for fartøy med adgang til å delta i fisket etter makrell med garn og snøre, og som kan nytte notredskap gjennom bestemmelsen om redskapsfleksibilitet.

1.1.5 Tilpasning av kravet til tilsyn med låset

Arbeidsgruppen foreslår at det ikke stilles krav til daglig tilsyn, men at den enkelte fisker er ansvarlig for å sikre at den låssatte fisken oppbevares forsvarlig i forhold til krav om fiskevelferd.

1.1.6 Ikke krav til at låssetting skal skje innenfor grunnlinjene

Arbeidsgruppen foreslår at kravet til låssetting innfor grunnlinjene oppheves.

1.1.7 Samfiske i sperrede områder

Arbeidsgruppen foreslår at særbestemmelsen om forbudet mot samfiske i sperrede områder tas ut, men viser til at det fortsatt er adgang til å sette vilkår for utøvelse av samfiske i stengte områder hvis det i fremtiden skulle være behov for det.

1.1.8 Ikke krav til tilstedeværelse og utrustning for begge fartøyene ved opptak fra lås

Arbeidsgruppen mener det ikke bør være krav til tilstedeværelse og utrustning for samfiske av begge fartøyene på tidspunktet for opptak fra lås til føringsfartøy.

1.1.9 Regeltekniske endringer

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsene om samfiske flyttes til forskrift om utøvelse av fisket i sjøen. Forskriftsteksten bør i den forbindelse oppdateres til dagens situasjon og klargjøres der nødvendig.

1.1.10 Forslag til administrative endringer

Oversiktene over påmeldte samfiskelag anbefales gjort tilgjengelig både for næringsaktørene og kontrollmyndighetene gjennom Norges Sildsalgslag sine nettsider og listen må være oppdatert til enhver tid.

Arbeidsgruppen mener det bør utvikles et elektronisk påmeldingsskjema som gir en tilbakemelding til samfiskelaget på om vilkårene var oppfylt.

Fiskeridirektoratet og Norges Sildesalgslag ser et behov for å legge til rette for flere tekniske løsninger som øker muligheten for kontroll og vil ha fokus på dette fremover.

1.2 Samføring av pelagiske fangster

1.2.1 Åpning for samføring av pelagiske fangster

Etter en samlet vurdering foreslår arbeidsgruppen at det åpnes for samføring av samfisket fangster i pelagiske fiskeri.

1.2.2 Vilkår om låssetting før samføring

Arbeidsgruppen foreslår at det i etableringsfasen av en samføringsordning, settes krav til låssetting av fangsten. Det settes ikke krav til hvor lenge låset må stå i sjøen før det kan tas opp for samføring. Etter at forvaltningen og næringen har høstet erfaring fra ordningen, bør dette vilkåret vurderes på nytt.

1.2.3 Tilpasninger av vilkårene for føring av seddel

Arbeidsgruppen foreslår at Fiskeridirektoratet ser nærmere på mulighetene for dispensasjon fra kravet til føring av landings- og sluttseddel slik at samføring lar seg praktisk gjennomføre uten det svekker muligheten til å drive ressurskontroll.

2 Innledning

Arbeidsgruppen ble opprettet etter initiativ fra Fiskeridirektøren under reguleringsmøtet høsten 2012. Bakgrunnen var innspill fra Norges Fiskarlag og Norges Sildesalgslag tilbake i 2009. Innspillet gjaldt både utvidelse av adgangen til samfiske for låssetting til også å omfatte makrell og sild i Nordsjøen og Skagerrak, og åpning for samføring av slike fangster. Det ble blant annet avholdt et møte mellom direktoratet og næringen 28. april 2010. Spørsmålet om åpning for samføring av slike fangster har vært diskutert siden. På denne bakgrunn besluttet Fiskeridirektøren å nedsette en arbeidsgruppe bestående av representanter fra næringen og myndighetene som skulle se på regelverket for samføring av kystfartøygruppens fangster i pelagiske fiskeri.

2.1 Arbeidsgruppens mandat

Fiskeridirektøren har fastsatt følgende mandat for arbeidsgruppen:

"Fiskeridirektoratet har bestemt at det skal opprettes en arbeidsgruppe som skal vurdere regelverket for samføring av kystfartøygruppens fangster i pelagiske fiskerier. Arbeidsgruppen skal bestå av representanter fra næring og myndigheter.

I henhold til gjeldende regelverk er det svært begrenset adgang til samføring i pelagiske fiskerier. For å kunne samføre forutsettes det i dag blant annet at det samfiskes og låssettes.

Deler av næringen har tatt til orde for at regelverket på området bør liberaliseres betydelig. Det er blant annet gitt uttrykk for at det bør være en generell adgang til samføring i pelagiske fiskerier.

Med dette utgangspunktet skal arbeidsgruppen vurdere og å beskrive:

- *behovet for samføring av fangst i pelagiske fiskerier,*
- *mulige fremtidige rammer for samføring av fangst i pelagiske fiskerier, herunder*
- *hvorvidt dagens krav til samfiske og/eller låssetting skal videreføres som vilkår for samføring samt vurdere andre kriterier og vilkår for samføring, og*
- *mulige konsekvenser ved åpning for samføring*

Arbeidsgruppen skal vurdere å beskrive problemstillingene angitt i kulepunktene konkret for hver aktuelle fartøygruppe og type fiskeri."

2.2 Avklaring av mandatet og begreper i rapporten

Arbeidsgruppen har vurdert mandatet slik at hensikten er å finne permanente løsninger på de ulike problemstillingene som reises.

Samføring i pelagiske fiskerier er tett knyttet til vilkårene for samfiske for låssetting. Arbeidsgruppen har derfor funnet det nødvendig å gjennomgå vilkårene for utøvelsen av samfiske for låssetting av pelagiske fangster.

Med *samfiske i pelagiske fiskeri* menes adgangen to fartøy har til å samarbeide om notfiske for låssetting. Med låssetting menes sikring av fangsten i en egen pose eller merd, ofte festet i land, se også tabell 1 nedenfor.

Begrepet *selvstendig fiske* benyttes i denne rapporten som en motsetning til samfiske. Et selvstendig fiske innebærer at fartøyet fisker og lander fangsten selv.

Ved utøvelse av samfiske kan den låssatte fangsten kvoteavregnes på ett eller begge fartøyene i samfiskelaget.

Samfiske i pelagiske fiskeri må ikke forveksles med *samfiskeordningen i torskefisket*. Sistnevnte gjelder for fartøy under 11 meter og innebærer at ett fartøy kan fiske hele eller deler av en kvote som er tildelt et annet fartøy. Det andre fartøyet kan ikke drive fiske i samme periode. Formålet med denne ordningen er å få til en sikrere gjennomføring av fisket for fartøy i den minste fartøygruppen og øke lønnsomheten for fisker og fartøyeier. Arbeidsgruppen bemerker at det er uheldig at samme betegnelse (samfiske) benyttes på to ulike ordninger.

Begge samfiskeordningene er unntak fra prinsippene om at et fartøy kun kan fiske, lande og føre seddel for egen fangst.

Med *samføring i pelagiske fiskeri* menes at fartøyene i samfiskelaget selv kan levere den samfiskede fangsten til et landingsmottak på vegne av samfiskelaget. I dag må fangsten hentes fra lås av et godkjent førings-/kjøperfartøy.

Arbeidsgruppen viser for øvrig til avklaring av begreper som benyttes om de forskjellige fangstredskap og – metodene i tabell 1 nedenfor.

Tabell 1: Beskrivelse av ulike fangstredskap og -metoder

Begrep	Beskrivelse
Rundsteng	Not satt i ring ved at begge notører er satt om hverandre slik at fisken er stengt inne
Landsteng/Landnot/Sperr	Fisk stående i not hvor også land er en del av stengselen
Orkast/Avkast	Notkast inne i landsteng/landnot/sperr for 1) overføring til lås/pose/merd eller 2) direktehåving
Låssetting	Overføre fisk fra not til merd/pose
Lås	Fisk stående i merd/pose
Direktehåving	Pumping av fangsten direkte fra not og om bord i fartøyet

2.3 Arbeidsgruppens medlemmer og arbeidsform

Arbeidsgruppen har bestått av følgende medlemmer:

Kathrine Kannelønning – Fiskeridirektoratets reguleringsseksjon (leder)

Kjell Ingebrigtsen – Norges Fiskarlag
Jan Birger Jørgensen – Norges Fiskarlag
Kåre Heggebø – Norges Fiskarlag
Jakob Magnar Jakobsen – Norges Fiskarlag
Roald Oen – Norges Sildesalgslag
Odd Fredrik Andersen – Norges Sildesalgslag
Jonny Høgset – Kystvakten
Thord Monsen – Fiskeridirektoratets kontrollseksjon
Åse Berge – Fiskeridirektoratets kontrollseksjon
Gjermund Birkeland – Fiskeridirektoratets kontrollseksjon
Jon-Erik Henriksen – Fiskeridirektoratet region Troms
Terje Otnes – Fiskeridirektoratet region Vest (tilstede 6. des. 2013)

Arbeidsgruppen har hatt fem møter. Arbeidet med grupperapporten viste seg mer omfattende og tidkrevende enn først antatt og planlagt ferdigstillelse 1. mai 2014 måtte utsettes.

2.4 Rapportens oppbygging

I rapporten har vi først sett nærmere på dagens vilkår for utøvelse av samfiske for låssetting i pelagiske fiskeri og for landing/føring av slike låssatte fangster, herunder arbeidsgruppens oppfatning av hva som ligger i disse vilkårene og betydningen av fortsatt åpning for slik samføring. I kapittel 0 har arbeidsgruppen sett nærmere på om det er behov for endringer av vilkårene for samføring. I rapportens kapittel 5 be-

handles nærmere behov og vilkår for samføring av samfisket og låssatte fangster, og eventuelle konsekvenser av åpning for slik samføring.

3 Dagens ordning – samfiske for låssetting

3.1 En historisk gjennomgang

Samfiske har tradisjon helt tilbake til oppstarten av notfiske, da fiskerne hadde lite maskinelle hjelpemidler til å sette og trekke noten. Samfisket økte også muligheten for å berge fangsten på best mulig måte. Samfiske vurderes også å kunne være økonomisk gunstig for fartøyene i samfiskelaget, fordi den effektiviserer fangstprosessen, særlig for de minste fartøyene med begrenset fangstkapasitet.

Adgangen til å drive samfiske ble første gang underlagt nærmere regulering i 1990 som en prøveordning i fisket etter norsk vårgytende sild. Ordningen kom i gang etter at Norges Fiskarlag m.fl. ved flere anledninger og senest til Reguleringsrådet høsten 1989 hadde bedt Fiskeridirektøren om å tillate dette. Adgangen til samfiske er et unntak fra det grunnleggende prinsippet om at hvert fartøy bare kan fiske og lande en kvote, den såkalte kvoteutnyttelsesbestemmelsen angitt i de ulike reguleringsforskriftene.

Da adgangen til samfiske ble innført i 1990 var dette fra myndighetenes side i hovedsak biologisk begrunnet. På denne tiden stod silda ofte i tette forekomster og åpning for samfiske ville bidra til mindre slitasje på silda og færre fiskeoperasjoner. Dette ville igjen redusere det uregistrerte uttaket i forbindelse med gjennomføringen av fisket. I tillegg stod det vesentlig dårligere til med sildebestanden og flåten bestod av vesentlig flere fartøy enn i dag. Innføringen var også en erkjennelse av at samarbeid om gjennomføring av notfisket var en tradisjonell fangstform som la til rette for at fartøyene bedre kunne ta vare på fangsten.

Det var imidlertid utfordringer knyttet til ordningen med hensyn til håndhevelse og kontroll. Bekymringen fra myndighetenes side var og er at samfiske i praksis kan utvikle seg til et fiske der den ene båten mer eller mindre fisker og leverer fangsten for et annet fartøy. Når Fiskeridirektøren likevel åpnet for et begrenset samfiske ble det over tid satt en rekke vilkår for utøvelsen. Dette fordi myndighetene erfarte at ordningen ble misbrukt.

Blant annet ble det satt krav til maksimalt antall deltakende fartøy, krav til redskap (not) og at deltakende fartøy tilhørte kystfartøygruppen. I tillegg ble det satt et tak på kvantumet per kast, fartøyene måtte på forhånd være påmeldt til samfiske hvor en ansvarshavende ble utpekt og samfiskerne måtte oppholde seg i minst 12 timer ved

stenget av kontrollhensyn. De måtte føre daglig tilsyn med den låssatte silda og samtlige fartøy som deltok i samfiske måtte være tilstede ved levering av fangsten.

I 1995 ble adgangen til samfiske begrenset til låssettingsfiske. Dette var viktig for å sikre at det var de mindre fartøyene som skulle benytte seg av samfiskeordningen. På dette tidspunktet ble anmodning om ordning for samføring av fangst avslått, da man anså dette som en uønsket utgliding av ordningen.

Til Reguleringsrådet høsten 1998 ble det orientert om at samfiske i praksis hadde medført at større fartøy meldte seg til samfiske med et mindre fartøy enn dens egen når deres kvote nesten var oppfisket. Særlig så man dette i oktober-november når det ble kjent at det ikke ville bli noe snarlig refordeling. I tillegg begynte silda på dette tidspunktet å stå langt ute i Vestfjorden og var dermed mindre tilgjengelige for kystfartøy (låssettere). For å unngå at fartøy spekulerte i å få utvidet sitt kvotegrunnlag, ble det foreslått at samfiskeordningen ble innskjerpet til kun å gjelde mellom fartøy som ikke kunne føre fangsten selv. Reguleringsrådet anbefalte fartøy som deltok i direktehåvingsfiske ikke kunne delta i samfiske i samme kalenderår. I Fiskeri- og kystdepartementets forskrift av 21. desember 1998 for reguleringsåret 1999 (J-219-98) ble imidlertid forslaget fra Reguleringsrådet moderert til et krav om at fartøy som har deltatt i direktehåvingsfiske, ikke kan delta i samfiske i samme kalenderår, med mindre fartøyet har minst 50 % igjen av egen kvote.

I Reguleringsrådet høsten 1999 ble det rapportert at avviklingen av samfiskeordningen hadde bydd på få problemer dette året.

Kravet til minst 50 % gjenstående kvote ble fjernet av Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) 15. september 2005 (J-196-2005) etter forslag fra Norges Fiskarlag i brev av 7. januar 2005. Frem til 1. januar 2006 var det dermed ingen krav til gjenstående kvote for å drive samfiske for låssetting. I Reguleringsrådet høsten 2005 foreslo Fiskeridirektøren i utgangspunktet at kravet til 50 % gjenstående kvantum ble gjeninnført.

Fiskeridirektoratet hadde siden fjerningen av vilkåret om gjenstående kvote i september 2005 mottatt flere henvendelser fra fiskere om at store fartøy som var ferdig med kvoten hjalp mindre fartøy, og dette føltes urettferdig for mange fiskere. Det ble også fra FKD påpekt at man ikke skal lage reguleringer som fungerer som strukturordninger. Norges Fiskarlag ønsket i utgangspunktet kravet til gjenstående kvote fjernet, men gikk etter forslag fra Fiskeridirektøren med på et krav om 20 % gjenstående kvote.

Krav til at låssetting skal skje innenfor grunnlinjene kom inn som vilkår i forskrift av 6. oktober 2006 (J-171-2006).

Siden den gang er mindre justeringer av vilkårene for samfiske til låssetting foretatt.

I reguleringsforskriften for 2010 ble det åpnet for samfiske for låssetting også i fiske etter sild i Nordsjøen og Skagerrak (J-267-2009). Tilsvarende ordning kom på plass for fiske etter makrell i forskrift av 15. juli 2010 (J-153-2010).

Foto: Magne Flem og Skarbøvik. Utgitt av Sunnmørsposten, 1959.

3.2 Gjeldende vilkår

Vilkårene for utøvelse av samfiske for låssetting fremgår av de enkelte årlige reguleringsforskriftene for hver art, herunder fisket etter norsk vårgytende sild, sild i Nordsjøen og Skagerrak og makrell.

Hvem som kan delta i et samfiskelag og begrensninger i kvantum som kan samfiskes i de enkelte fiskeriene er per i dag som følger:

3.2.1 Norsk vårgytende sild (J-186-2014)

"§ 17 Samfiske i forbindelse med låssetting
Uten hinder av forbudet i §§ 24 og 25 kan to notfartøy som begge tilhører lukket gruppe med hjemmelslengde under 15 meter eller åpen gruppe, og som er egnet, utrustet og bemannet for samfiske og låssetting, gå sammen om kast og fiske for låssetting.

Uavhengig av hjemmelslengde kan to notfartøy i lukket gruppe drive samfiske dersom

a) ingen av fartøyene i samfiskelaget er egnet, bemannet og utstyrt for å drive fiske etter sild ved direktehåving i 2014, eller

b) eierne av fartøy med hjemmelslengde på og over 15 meter drev samfiske med annet fartøy med hjemmelslengde under 15 meter i 2008, 2009 eller 2010. "

Et samfiskelag kan gå sammen om kast og fiske for låssetting inntil et kvantum tilsvarende summen av 2 x 12,52 kvotefaktorer. Kvantum utover dette må det enkelte fartøy fiske og lande alene. "

3.2.2 Sild i Nordsjøen og Skagerrak (J-184-2014)

"§ 18 Samfiske i forbindelse med låssetting

Uten hinder av forbudet i § 19 og § 20 kan to notfartøy, som er utrustet og bemannet for samfiske og låssetting, gå sammen om kast og fiske for låssetting inntil et kvantum tilsvarende summen av 2 x 15 kvotefaktorer. Kvantum utover dette må det enkelte fartøy fiske og lande alene. Fartøyene skal til enhver tid oppfylle deltakerforskriftens krav til egnethet og utstyr for å drive eget fiske

Adgangen til å samfiske gjelder for notfartøy i lukket gruppe som begge har hjemmelslengde under 15 meter, og for notfartøy i åpen gruppe. Dersom ingen av fartøyene er egnet, bemannet og utstyrt for å drive fiske etter sild ved direktehåving, kan samfiske foregå uten hensyn til hjemmelslengde. "

3.2.3 Makrell (J-215-2014)

"§ 21 Samfiske i forbindelse med låssetting
Uten hinder av forbudet i § 23 og § 24 kan to kystnotfartøy som nevnt i denne forskriftens § 12, og som er egnet, utrustet og bemannet for samfiske, gå sammen om kast og fiske for låssetting inntil en kvote tilsvarende summen av kvoteenhetene for disse to fartøyene angitt i § 12. Kvantum utover dette må det enkelte fartøy fiske og lande alene. Fartøyene skal til en hver tid oppfylle deltakerforskriftens krav til egnethet og utstyr for å drive eget fiske."

3.2.4 Øvrige vilkår for samfiske

For øvrig gjelder gjelder følgende vilkår for samfiske, uavhengig av art:

"a) Ingen kan gå sammen om kast uten på forhånd å være skriftlig påmeldt til Norges Sildesalgslag for samfiske til låssetting. Ved påmelding må samfiskerne utpeke en av deltakerne som ansvarshavende. Fiskere som har gått sammen om kast plikter å oppgi alle nødvendige opplysninger om deltakende fartøyer, eiere, registreringsmerke, ansvarshavende, nøyaktig fangststed osv. til salgslaget.

b) Hvert fartøy kan bare delta i ett samfiskelag i 2014. Et fartøy kan likevel delta i ett nytt samfiskelag dersom tidligere fartøy i samfiskelaget er utgått av merkeregisteret som følge av en strukturordning.

c) Fartøy som har deltatt i direktehåvingsfiske kan ikke delta i samfiske i samme kalenderår, med mindre fartøyet har minst 20 % igjen av egen kvote ved hver oppstart av samfiske.

d) Låssettingen skal skje innenfor grunnlinjene, og samfiskere plikter å føre daglig tilsyn med låset frem til fangsten er levert. Bruket skal merkes på forsvarlig måte med minimum en blåse fra hver enkelt deltaker.

e) Fisker skal straks etter avsluttet fiske melde inn hele sin fangst til Norges Sildesalgslag. Låssatt fangst skal innmeldes så snart fangsten er sikret i lås/pose. Fisk som holdes i snurpenot på siden av fartøyet blir ikke ansett som låssatt. Låssted med tilhørende koordinater (geografisk posisjon) og kommune skal angis i innmeldingen.

f) Landing av fangst som er låssatt kan bare skje ved opptak fra lås/ pose i sjøen til godkjent førings-/ kjøperfartøy. Låset/ posen skal være oppankret/ fortøyd til land før overføring til førings-/ kjøperfartøy finner sted.

Adgangen til å gå sammen om kast gjelder ikke i sperrede områder med puljevis innseiling.

Fiskeridirektoratets regionkontor avgjør om samfiske kan utøves og hvordan samfiske kan utøves i sperrede områder med puljevis innseiling. Fiskeridirektoratet er klageinstans."

3.2.5 Kravet til gjennomføring av samfiske for låssetting

Som det fremgår ovenfor er utøvelse av samfiske i dagens regelverk beskrevet som en adgang for to notfartøy å "*gå sammen om kast og fiske for låssetting*". Ut over dette er det ikke gitt nærmere beskrivelse i regelverket av hvilke aktivitetskrav som stilles.

Arbeidsgruppen er imidlertid enig om at samfiske innebærer at begge fartøyene må være tilstede på fangstfeltet og ha en aktiv rolle i leting- og/eller fangstoperasjonen, herunder også overføring av fangsten fra noten til låsposen. I praksis gjøres notkastet av ett av fartøyene alene, mens det andre fartøyet kan ha en aktiv rolle for eksempel ved å taue hovedfartøyet under notkastet for å holde det ut fra noten. Dette er imidlertid ikke en forutsetning for å drive et samfiske. Fartøyet som ikke gjør notkastet må da ha en aktiv rolle i låssettingsprosessen, herunder installering av låsposen og ved å bidra i arbeidet med å få fisken over fra noten til låset. Dette fartøyet vil også kunne være den som ankrer opp låset eller fører det til oppankring ved land. Unntaksvis kan det være mer hensiktsmessig at det ene fartøyet i samfiskelaget er oppankret eller gått til land mens det andre fartøyet gjennomfører notkastet. Dette kan skyldes værforhold eller andre konkrete omstendigheter som gjør det vanskelig å ha begge fartøyene tilstede i denne delen av fangstoperasjonen. I slike situasjoner må det oppankrede fartøyet komme tilbake til feltet og ha en aktiv rolle under overføringen av fangsten fra not til lås og videre oppankring av låset dersom det skal kvalifisere som et samfiske som gir adgang til å dele fangsten.

Kriteriene for gjennomføring av samfiske som beskrevet ovenfor hindrer ikke at samfiskelaget kan be om hjelp fra andre fartøy dersom det oppstår konkrete behov under fangstoperasjonen, herunder fare for slipping/utkast av fangsten, se også punkt 4.3.3.

3.2.6 Kravet til at fartøyene må være egnet, utrustet og bemannet for fiske

Alle fartøy som ønsker å drive samfiske for låssetting må oppfylle vilkårene for å delta i fisket etter den aktuelle arten.

Dette innebærer at det enkelte fartøy må være egnet, utrustet og bemannet for selvstendig fiske, jf forskrift 9. desember 2013 om adgang til å delta i kystgruppens fiske for 2014 (deltakerforskriften).

I tillegg må fartøyene være egnet, utrustet og bemannet for å utøve samfiske, jf den enkelte reguleringsforskrift sin bestemmelse om samfiske.

Samlet innbærer disse kravene at fartøy som skal utøve samfiske, til en hver tid må oppfylle deltakervilkårene for både selvstendig fiske og samfiske.

3.3 Gjeldende vilkår for landing av samfisket og låssatt fangst

3.3.1 Vilkår for landing til godkjent førings-/kjøperfartøy

I dagens regelverk er hovedregelen at landing av samfisket og låssatt fangst bare kan skje ved opptak fra lås/pose i sjøen til godkjent førings-/kjøperfartøy. Låset/posen skal være oppankret eller fortøyd til land før overføring til førings- eller kjøperfartøy finner sted (samfiskebestemmelsen i reguleringsforskriftene, bokstav f).

Foruten noen få mindre brønnbåter, som primært har vært aktive i relasjon til pelagisk fisk, brukes i dag ordinære fiskefartøy til slike føringsoperasjoner. Disse fartøyene har i utgangspunktet ikke godkjent veie-/måleutstyr, men er blitt gitt dispensasjon fra veiebestemmelsene av Fiskeridirektoratet for den enkelte føringsoperasjon. Fiskeridirektoratet har i samarbeid med Norges Sildesalgslag opprettet en «pool for føringsfartøy» som en prøveordning. Som utgangspunkt er det kun fartøy plassert i denne «poolen» som skal kunne benyttes som føringsfartøy. Aktuelle brønnbåter/fiskefartøy som oppfyller vilkårene som er beskrevet i fire alternative kategorier i poolordningen, gis nødvendige dispensasjoner fra Fiskeridirektoratet for en gitt periode og innplasseres dernest i nevnte «pool». Fartøyene i «poolen» er underlagt ulike vilkår avhengig av hvilken kategori de tilhører. Ordningen gjelder til 31. januar 2015. Tilbakemeldingene på ordningen har i hovedsak vært positive. Se for øvrig www.sildelaget.no for nærmere beskrivelse av deltakere og vilkår.

Ved opptak av låssatte fangster fyller føringsfartøyet (mottaker) ut sluttseddel som signeres av ansvarshavende om bord på føringsfartøyet og selger/fisker etter endt

opptak (landing). Når landingen er fullført ved et landingsmottak signerer ansvarshavende om bord på føringsfartøyet og mottakets representant på landingsseddelen.

Dersom føringsfartøyet inngår i kategori 1 i føringspoolen (brønnbåt med godkjent måleutstyr godkjent av Justervesenet), korrigeres ikke differansen mellom landingsseddel og sluttseddel. Dersom føringsfartøyet inngår i kategori 2 og 3 (fiskefartøy uten godkjent måleutstyr fra Justervesenet)[2] korrigeres differansen mellom landingsseddel og sluttseddel, om avviket er større enn 2 %.

Sluttseddelen danner grunnlaget for kvoteavregningen for begge fartøyene som har utøvet fisket.

3.3.2 Vilkår og erfaringer fra samføring etter sild i Skagerrak

Unntak fra kravet om å benytte et eksternt føringsfartøy er gitt i fiske etter sild og brisling i Skagerrak. Dette kom inn som en prøveordning i 2010. Prøveordningen kom i stand på bakgrunn av dårlig mottakssituasjon og redusert tilgang på føringsfartøy i Skagerrak, særlig rundt Oslofjorden og den østlige del av Skagerrak. De fleste fartøyene som tradisjonelt driver fiske etter sild i Skagerrak har i tillegg liten føringskapasitet og må gå flere turer og lange avstander for å få levert fangsten. Dersom fisken blir stående lenge i lås medfører dette ofte redusert kvalitet på fiske og økt dødelighet. Som følge av at fartøyene er små har de også behov for å samarbeide om store fangster.

Adgangen til å samføre fangsten er kun benyttet av to samfiskelag, både når det gjelder sild og brisling (sistnevnte er ikke kvoteregulert). Samfiskelagene har som oftest meldt fra til Fiskeridirektoratets regionkontor ved opptak fra lås. Aktørene er få og det foregår på en oversiktig måte. Fiskeridirektoratet har hatt god kontakt med samfiskelagene og har derfor ikke hatt behov for å stramme inn vilkårene for slik samføring.

4 Arbeidsgruppens vurdering av vilkårene for samfiske for låssetting

Arbeidsgruppen vil her se nærmere på behovet for endringer av dagens vilkår for samfiske for låssetting.

4.1 Hvem driver samfiske for låssetting i dag?

For å kunne vurdere dagens vilkår for samfiske har arbeidsgruppen funnet det hensiktsmessig å gi et bilde av hvem som driver slikt samfiske i dag.

I forbindelse denne arbeidsgrupperapporten er det utarbeidet statistikk basert på ble informasjon om påmeldte samfiskelag i 2013. Denne informasjonen er videre sortert for å vise fordeling fra størst til minst basert på fartøyenes største lengde, byggeår, differanse i største lengde mellom fartøyene påmeldt som samfiskelag, tilhørighet og hvilket fiskeri de er påmeldt.

I tabell 2 nedenfor er det gitt en oversikt over antall samfiskelag fordelt på art og år i perioden 2007 til 2013.

Tabell 2: Antall påmeldte samfiskelag fordelt på art og år

År	Norsk vårgytende sild	Makrell	Sild i Nordsjøen og Skagerrak	Totalt
2013	63	39	4	106
2012	64	40	5	109
2011	52	22	3	77
2010	33	8	3	46
2009	24	-	-	24
2008	4	-	-	4
2007	6	-	-	6

Kilde: Norges Sildesalgslag per 23. juni 2014

Den markante økningen siste årene av antall samfiskelag i fiske etter norsk vårgytende sild skyldes trolig endring i vandringsmønsteret ved at store forekomster av sild er kommet til kysten av Troms, og dels inn i fjordene. Dette har resultert i gode forhold for låssetting og mange fartøy har ønsket å delta i dette fiskeriet. Dette er både fartøy som har tradisjon for å delta i denne form for fiske og nye fartøy. I tillegg har silda også vært mer tilgjengelig langs kysten av Nord-Trøndelag og dette har gitt muligheter for flåten i dette området til å fiske sine kvoter på hjemlige trakter. Videre har avsetning for fartøy i åpen gruppe i fiske etter norsk vårgytende sild gjort at mange har deltatt her. Tabellen viser også at samfiske fortsatt er en aktuell drifts-

form, men at omfanget vil variere blant annet avhengig av fiskens tilgjengelighet for kystfartøy. Det bemerkes fra Kystvaktens og Fiskeridirektoratets representanter at økningen i antall samfiskelag i utgangspunktet har gitt større kontrollutfordringer.

Videre viser statistikk som Fiskeridirektoratet har innhentet at av de 212 fartøyene påmeldt som del av et samfiskelag i 2013 var 12 fartøy over 15 meter største lengde, og 8 av disse fartøy er over 20 meter. Det største fartøyet var 27,43, mens det minste var 5,8 meter. Hovedandelen (47 %) av fartøyene var mellom 10 – 10,99 meter. Dette viser at samfiskelagene i all hovedsak består av mindre fartøy.

Det eldste fartøyet påmeldt som samfiskelag i 2013 var bygget i 1934 (ombygget i 1987), mens det nyeste fartøyet var bygget i 2012. Av de totalt 212 påmeldte fartøyene var 43 fartøy bygget etter år 2000, mens 16 var bygget før 1970. Hovedandelen (72 %) var bygget på 80-tallet.

Tabell 3 nedenfor gir en oversikt over differansen i største lengde mellom fartøyene påmeldt som samfiskelag i 2013.

Tabell 3: Differanse i største lengde mellom fartøyene påmeldt som samfiskelag i 2013

Differanse	Antall
14 -17	5
12 - 13,99	4
7 - 11,99	5
5 - 6,99	10
4 - 4,99	13
3 - 3,99	13
2 - 2,99	21
1 - 1,99	14
0 - 0,99	21

Kilde: Fiskeridirektoratets Merke- og deltakerregister per 15. mai 2014

Totalt hadde 65 % av alle fartøy påmeldt til samfiske i pelagiske fiskeri i 2013 hadde en differanse på mindre enn 4 meter største lengde. Av disse bestod 51 % av samfiskelagene av fartøy med differanse mindre enn 2 meter største lengde.

Tabell 4 nedenfor viser en fylkesvis fordeling av påmeldte samfiskelag i 2013.

Tabell 4: Antall samfiskelag i 2013 fordelt på fylker

Fylke	Antall
Finnmark	1
Troms	6
Nordland	17
Nord-Trøndelag	7
Sør-Trøndelag	4
Møre	2
Sogn og Fjordene	3
Hordaland	44
Rogaland	12
Østfold	4
Miks av fylker	6
Totalt	**106**

Kilde: Fiskeridirektoratets Merke- og deltakerregister per 15. mai 2014

Når det gjelder fartøyenes tilhørighet, viser oversikten at flest fartøy som deltok i samfiskelag i 2013 er hjemmehørende i Hordaland fylke. Oversikten viser også at samfiskelag, med få unntak, består av fartøy fra samme fylke. Dette bekrefter arbeidsgruppens oppfatning av at sammensetningen av samfiskelagene stort sett er basert på lokal kjennskap til hverandre og at de i all hovedsak er fra samme geografiske område. Ser man nærmere på relasjonen mellom eierne av fartøyene i samfiskelagene så viser opplysninger fra Fiskeridirektoratets Merke- og deltakerregister per 15. mai 2014 at 38 av 106 samfiskelag i 2013 var eid av samme person eller selskap, dvs. 36 %. Videre var 7 samfiskelag eid av selskap eller personer som også hadde eierandel i det andre fartøyet i samfiskelaget.

Når det gjelder betydningen av felles eierskap, så viser vi til rapportens punkt 4.10 om betydningen av fortsatt adgang til samfiske og 5.2.3 om betydningen for åpning av samføring i forhold til strukturkvoteordningen.

4.2 Ansvaret for kontroll av vilkårene for samfiske

Den enkelte fartøyeier er selv ansvarlig for å kontrollere at vilkårene for påmelding og utøvelse av samfiske er oppfylt til en hver tid. Norges Sildesalgslag driver i dag ingen kontroll av vilkårene i forbindelse med påmelding av samfiskelagene.

Fiskeridirektoratet viser til at kontroll av utøvelsen av samfiske ikke er høyt prioritert i ressurskontrollen.

Arbeidsgruppen foreslår ingen endring av dette utgangspunktet, men viser til anbefaling om utarbeidelse av elektroniske påmeldingsskjema med automatisk bekreftelse på om vilkårene er oppfylt, se nærmere under punkt 4.8.

4.3 Kravet til at fartøyene må være egnet, utrustet og bemannet for fiske

Som nevnt under rapportens punkt 3.2.6 stilles det i dag krav om at fartøy som skal utøve samfiske, til en hver tid må oppfylle deltakervilkårene for både selvstendig fiske og samfiske.

At to fartøy kan samarbeide om et notkast innebærer imidlertid at de i praksis ikke har behov for alt utstyr og bemanning som ellers kreves dersom fartøyet skal drive et selvstendig notfiske. Fartøyene som utøver samfiske må likevel til en hver tid kunne dokumentere at de kan drive et selvstendig fiske og må ha alt utstyr ombord. Sistnevnte er særlig viktig etter at den årlige godkjenningsordningen falt bort fra og med 2006.

Kontroll av disse deltakervilkårene er utfordrende. Dette viste seg særlig i forbindelse med samfiske etter norsk vårgytende sild vintersesongen 2013/2014. Det gikk rykter og ble avdekket enkeltsaker hvor fartøy i samfiskelag ikke deltok i fiskeoperasjonen, men likevel ble kvoteavregnet som samfiskelag. Det ble også avdekket fartøy som var rigget for andre fiskeri under fiskeoperasjonen og fartøy som ikke har vært til stede på feltet under fiskeoperasjonen. Samtidig ble det stilt spørsmål om enkelte fartøy i samfiskelag faktisk var egnet, utrustet og bemannet for selvstendig fiske.

Arbeidsgruppen har på denne bakgrunn sett nærmere på deltakervilkårene og mulige løsninger på de utfordringer som foreligger.

4.3.1 Krav til egnet, utrustet og bemannet for selvstendig fiske

Som nevnt må ett hvert fartøy som deltar i lukket fiskeri til enhver tid være egnet, utrustet og bemannet for selvstendig fiske.

Arbeidsgruppen erkjenner imidlertid at vurderingen av om et fartøy oppfyller disse vilkårene kan være utfordrende når det utøver samfiske med et annet fartøy. Dette fordi samfiskeordningen er et unntak fra kravet om at hvert fartøy skal fiske og lande sin egen fangst.

Selv om samtlige fartøy i fisket i dag på et tidspunkt har vært vurdert og godkjent av Fiskeridirektoratet opp mot dette deltakervilkåret, er det et faktum at det i flåten i dag opererer fartøy som det kan stilles spørsmål ved om er egnet, utrustet og bemannet for et selvstendig fiske. For fartøy som kun leverer samfisket fangst er det

ekstra viktig å føre kontroll med deltakervilkårene for selvstendig fiske. Statistikk fra Norges Sildesalgslag viser at ca 22 % av fartøyene påmeldt som samfiskelag i perioden 2011-2013 kun leverte samfisket fangst av sild eller makrell, dvs landet fra lås til føringsfartøy.

Arbeidsgruppen ser det som viktig at det fortsatt er en realitet bak kravet til egnet, bemannet og utrustet for selvstendig fiske, jf den årlige deltakerforskriften. Dette fordi det fortsatt er behov for at fartøyene som driver samfiske samtidig kan dokumentere at de er i stand til å drive notfisket alene. Dette innebærer at fartøyene i samfiskelaget må ha med seg alt av utstyr for et selvstendig notfiske, også når de skal drive samfiske og Fiskeridirektoratet kan kreve gjennomføring av et prøvekast på feltet. Samfisket innebærer imidlertid at det kun er nødvendig med én not og ett lås for å gjennomføre fangstoperasjonen. For de fleste fartøyene er dette uproblematisk, men for mindre fartøy kan det være ønskelig å slippe å ta med not når de skal drive samfiske.

Forslag

Den klare hovedregel er at fartøy som skal drive samfiske samtidig skal være egnet, utrustet og bemannet til å drive et selvstendig fiske.

Arbeidsgruppen foreslår imidlertid at fartøy som skal utøve samfiske kan søke Fiskeridirektoratets regionkontor om dispensasjon fra deltakerforskriftens krav til utrustning for fiske under utøvelsen av samfisket. Dispensasjonen betinger at fartøyet har vært fremstilt for kontroll og godkjent i kraft av deltakerforskriften før utøvelse av samfiske tar til. Dispensasjonen gir adgang for fartøyet å delta i samfiske uten å ha egen not ombord. Fiskeridirektoratet foreslås å se nærmer en slik ordning.

4.3.2 Krav til egnet, utrustet og bemannet for samfiske for låssetting

Som nevnt krever gjennomføringen av et samfiske i utgangspunktet mindre utstyr og mannskap på hvert av fartøyene enn dersom begge fartøyene skulle gjennomført et selvstendig fiske.

I forbindelse med fisket etter norsk vårgytende sild vinteren 2013/2014 gikk Fiskeridirektoratet ut med en pressemelding som hadde til formål å presisere de krav som ligger i reguleringsforskriftene for deltakelse i slikt fiskeri. Pressemeldingen av 28. februar 2014 er vedlagt rapporten.

I pressemeldingen fremgår det blant annet at:

> *"I henhold til regelverket kan fartøy med adgang til å fiske med not, og som er egnet, utrustet og bemannet for samfiske, gå sammen om kast og fiske for låssetting. Det be-*

tyr at det enkelte fartøy skal ha utstyr om bord for å kunne gjennomføre et selvstendig notfiske. Dette gjelder også under samfisket.

Videre innebærer kravet at fartøyene må være bemannet slik at begge fartøy kan delta i samfisket ved at de går sammen om kastene og fiske for låssetting. Det aksepteres at fartøyene har ulik bemanning, men fartøyene skal være bemannet slik at de kan gå sammen om kast."

I dette ligger at det er tilstrekkelig å ha utstyr for selvstendig fiske tilgjengelig om bord, men fartøyene trenger ikke ha dette utstyret fremme på dekk eller på annen måte klart til fiske. Poenget er at fartøyet til enhver tid må kunne dokumentere at de har plass til not om bord, at noten er i slik stand at den kan anvendes i fiskeriet og at fartøyet har øvrig utrustning ombord for å drive et slikt notfiske.

Når det gjelder kravet til bemanning, så kan et samfiske under ideelle værforhold og årstid gjennomføres med bare en person om bord i hvert av fartøyene i samfiskelaget. Det vanlige er imidlertid å være 3 til 5 personer i et samfiskelag. Det nevnes her at ved direktehåving er det krav til at fartøyet har et mannskap på 3 personer. Dette taler for at et samfiskelag bør være minst 3 personer totalt for å være bemannet for et samfiske.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at fartøy i et samfiskelag som et minimumskrav må være utrustet og bemannet som følger:

- Begge fartøyene i samfiskelaget må ha med seg hver sin not til bruk i samfiskelaget, dersom ikke ett av fartøyene har fått dispensasjon fra deltakerforskriften
- Minst ett av fartøyene må ha med seg et lås/merd med tilhørende stenger som er tilpasset fiskeriet de skal utøve
- De må til sammen ha minst 2 blåser forskriftsmessig merket
- En lettbåt (egnet til å taue bakenden av låset så den ikke synker ned og for feste låset til land)
- Et anker/dregg eller landtau til låset
- Begge fartøyene må ha installert en kraftblokk og spill eller tilsvarende mekanisk eller hydraulisk utstyr for å kunne håndtere og trekke en not tilpasset fartøyets fangstkapasitet
- Fartøyene i samfiskelaget må ha en samlet bemanning som gjør det mulig å gjennomføre samfiske under de konkrete omstendigheter hvor fisket utøves

Disse kravene må være oppfylt til en hver tid under utøvelsen av samfiske for låssetting.

Arbeidsgruppen foreslår at det disse kravene tas inn i en veiledning for kontroll av deltakerkriteriene for fartøy som utøver samfiske og gjøres kjent.

4.3.3 Bruk av hjelpefartøy og "hotellbåter" før og under gjennomføringen av samfisket

Arbeidsgruppen har også sett på utfordringer knyttet til bruk av lettbåter og merkeregisterte fartøy under gjennomføringen av fangstoperasjonen, i tillegg til de to fartøyene i samfiskelaget. Med lettbåt menes her et ikke merkeregistrert fartøy, tilsvarende jolle eller lignende. Det er også kjent at samfiskelag henter hjelp fra merkeregistrerte fartøy med eller uten deltakeradgang i det aktuelle fiskeriet. Disse fartøyene benyttes blant annet for å holde nota utspilt eller unngå at den blir dratt ned. Bruk av slike fartøy kan være planlagt eller behovet kan oppstå under fangstoperasjonen. Næringen har tradisjon for å hjelpe hverandre på feltet og anser dette hensiktsmessig og nødvendig for å berge fangsten og for å kunne gjennomføre fisket på en så effektiv måte som mulig.

Norges Fiskarlaget har samtidig et landsstyrevedtak på at de ikke ønsker å åpne for samfiske med mer enn to fartøy. Representantene fra Norges Fiskarlaget er ikke bekymret for at bruk av hjelpefartøy kan innebære en konkurransevridning innad i gruppen ved at fangstkapasiteten økes ytterligere og at samfiskefartøyene på denne måten får enda større del av en fartøygruppes maksimalkvote. Arbeidsgruppen legger til grunn at disse fartøyene ikke får kvoteavregnet deler av fangsten, men at innsatsen godtgjøres på annet vis.

Bruk av slike fartøy til hjelp under samfiske kan i ressurskontrollen være utfordrende fordi det kan oppstå tvil om fartøyene i samfiskelaget fyller deltakervilkårene for samfiske og selvstendig fiske. I tillegg kan det oppstå tvil om det i realiteten har foregått et lovlig samfiske mellom de påmeldte fartøyene.

Regelverket setter ikke forbud mot at et samfiskelag kan få hjelp av andre fartøy under samfiskeoperasjonen. Disse fartøyene kan imidlertid ikke ha en slik rolle i samfiskeoperasjonen at det oppstår tvil om hvem som faktisk har utøvd samfiske og om fartøyene i samfiskelaget oppfyller deltakervilkårene. Dette anser arbeidsgruppen som en viktig presisering.

Videre har arbeidsgruppen diskutert bruk av såkalte "hotellbåter", også kalt "flytende naust". Med dette menes fartøy, ofte merkeregistrert, som ikke benyttes i fangstoperasjonen, men som har ombord alt utstyr som kreves til utøvelsen av samfiske, samt sengeplass og lignende til mannskapet som deltar i fisket. Bruk av slike fartøy er en fordel for flåten. "Hotellbåtene" kom inn i fiskeriet i forbindelse med innskjerping av kravet til minimum 20 % resterende kvoten for å kunne drive samfiske. Disse fartøyene ble da benyttet til overnatting.

Bruk av slike fartøy er først og fremst en utfordring knyttet til vurderingen av om samfiskefartøyene er egnet, utrustet og bemannet til å drive et selvstendig fiske, samt hvilke fartøy som har utøvd fiskeoperasjonen. Arbeidsgruppen er enig om at bruk av slike fartøy ikke er en utfordring så lenge det er fartøyene i samfiskelaget som faktisk utøver samfisket. At for eksempel et annet fartøy brukes til å lete opp fisk ved bruk av sonar eller lignende anser ikke representantene fra Norges Fiskerlag som problematisk i denne sammenheng.

Arbeidsgruppen ser på denne bakgrunn ikke behov for innskjerping av regelverket knyttet til adgangen for samfiskelaget til å få bistand av andre fartøy før og under gjennomføringen av samfisket, så fremt det er fartøyene i samfiskelaget som reelt utøver samfisket og derav har krav til å få hele eller deler av fangsten kvoteavregnet sitt fartøy.

4.4 Krav til fartøyenes største lengde

Arbeidsgruppen mener det bør innføres en øvre lengdegrense (største lengde) for fartøy som skal utøve samfiske. Dette for å sikre at formålet bak samfiskeadgangen oppnås og ikke utnyttes av fartøy som ikke kan påvise et legitimt behov for å samarbeide om fangsten. Arbeidsgruppen forslår at grensen settes til 15 meter største lengde, med unntak fra samfiske etter makrell, der grensen settes til 13 meter største lengde.

Med største lengde menes fartøyets fysiske lengde. I dag er imidlertid ett av vilkårene for å delta i samfiske, knyttet til at fartøyet tilhører samme reguleringsgruppe. Med reguleringsgruppe menes fartøy som er underlagt samme kvoteberegningsgrunnlag. Tilhørighet til reguleringsgruppene knytter seg både til krav om største lengde og hjemmelslengde.

Hjemmelslengden er den fartøylengden som er utgangspunktet for fartøyets kvoteberegning. Som følge av utbytting eller forlengelse av et fartøy kan reell lengde (største lengde) være forskjellig fra hjemmelslengde.

Et eksempel på dette er kravet om at fartøy som utøver samfiske etter norsk vårgytende sild begge må tilhøre enten lukket gruppe med hjemmelslengde under 15 meter eller åpen gruppe.

Kravet til tilhørighet i samme reguleringsgruppe er spesielt viktig fordi de minste fartøy tilhørende kystgruppen ofte er regulert med maksimalkvoter. Dersom ett av fartøyene i samfiskelaget tilhører en annen reguleringsgruppe, vil dette kunne medføre at sistnevnte fartøy kan påvirke kvotegrunnlag i det andre fartøyets reguleringsgruppe. Dette fordi samfiske kan være en mer effektiv fangstmetode for det minste fartøyet, og derav medføre at maksimalkvoten for gruppen raskere blir oppfisket.

Når reguleringsgruppene i kystgruppene ikke er knyttet til fartøyenes største lengde, men hjemmelslengde, innebærer det også at fartøyene i de enkelte reguleringsgruppene varierer i størrelse. Som eksempel nevnes at i lukket gruppe under 15 meters hjemmelslengde i fiske etter norsk vårgytende sild i 2013 var 12 fartøy over 26 meter største lengde. Selv om slike fartøy med største lengde større enn hjemmelengde i fiske etter norsk vårgytende sild er gitt en annen kvoteenhet ved beregning av det enkelte fartøyets kvote, så bør kravet til deltakelse i samfiske knyttes opp til en øvre lengdegrense i kombinasjon med et krav til tilhørighet i samme reguleringsgruppe.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår derfor at kun fartøy med største lengde under 15 meter skal kunne drive samfiske etter sild. I fisket etter makrell bør kravet om tilhørighet i reguleringsgruppen for notfartøy med største lengde under 13 meter videreføres[1]. Reguleringsgruppen for makrell omfatter også fartøy med største lengde mellom 13 og 14,99 meter som samtidig har hjemmelslengde mellom 10 og 12,99 meter. Arbeidsgruppen finner det ikke hensiktsmessig å utvide adgangen til samfiske også å omfatte de som tilhører reguleringsgruppen for notfartøy med største lengde på eller over 13 meter i fisket etter makrell[2].

Det bør fortsatt være et vilkår at fartøyene i samfiskelaget tilhører samme reguleringsgruppe.

Unntakene i dagens regelverk for samfiske på tvers av reguleringsgrupper bør videreføres. Arbeidsgruppen legger til grunn at det ikke vil komme flere fartøy inn i samfiske i kraft av disse unntaksbestemmelsene.

4.5 Bør garn- og snørefartøy ha adgang til å drive samfiske?

Det foreligger i dag ikke hjemmel for at andre fartøy enn de med deltakeradgang i notfiske kan utøve samfiske for låssetting.

Medlemmene fra Norges Fiskarlag og Norges Sildesalgslag viser imidlertid til at det i 2013 oppsto uklarheter om hvorvidt fartøy med hjemmelslengde under 13 meter og faktisk lengde under 15 meter, som har deltakeradgang i kystgruppen som kan fiske makrell med garn og snøre, kan drive samfiske for låssetting i makrellfisket med bakgrunn i at slike fartøy, gjennom redskapsfleksibilitetsbestemmelsen, er gitt adgang til å kunne fiske sin makrellkvote med not. Flere utøvere har oppfattet regelverket slik at fartøy som er i forannevnte kategori kan drive samfiske for låssetting i

[1] Jf forskrift 18. desember 2013 om regulering av fisket etter makrell i 2014 § 12.

[2] Jf forskrift 18. desember 2013 om regulering av fisket etter makrell i 2014 § 14

makrellfisket på samme måte som de med deltakeradgang i notgruppen for fartøy med største lengde under 13 meter og fartøy med største lengde mellom 13 og 14,99 meter med hjemmelslengde mellom 10 og 12,99 meter. Det er i 2013 registret samfiskeaktivitet på flere slike fartøy. Representantene fra Norges Fiskarlag og Norges Sildesalgslag registrerer at ordlyden i bestemmelsen om dette i 2014 ble endret og blitt mer presis. Fiskarlagets medlemmer viser til at det pågår en generell diskusjon og prosess om å få til ytterligere liberalisering av regelverket knytt til fleksibelt redskapsbruk. Fiskarlaget har på generelt grunnlag uttrykt at dette er positivt, men at det samtidig er viktig å se dette opp i mot hvordan de enkelte fiskerier er regulert (redskaper og overregulering).

Når det gjelder ovennevnte makrellfartøy som har sin deltakeradgang i garn- og snøregruppen, så er disse fartøyene kvoteregulert og kvotebelastet som tilhørende denne fartøygruppe. Fiskesesongen med garn- og snøreredskap starter vanligvis opp betydelig senere på sommeren enn notfisket, noe som kan innebære at en betydelig del av gruppekvoten til garn- og snøregruppen kan være oppfisket før hovedfisket for garn- og snøregruppen starter opp, da det også ligger inne en overregulering i kvotene til garn- og snøregruppen (om lag 25 % de senere år). Selv om det er mange momenter som taler for at forannevnte makrellfartøy bør gis adgang til å delta i samfiske, er Fiskerlagets medlemmer i arbeidsgruppen kommet til at det av hensyn til den ulike konkurransesituasjonen som oppstår når slike fartøy fisker med not, forsterkes ytterligere når disse gis adgang til samfiske, og ut fra dette anbefales derfor at slike fartøy fortsatt ikke gis anledning til å drive samfiske. Spørsmålet bør imidlertid vurderes på nytt dersom de kvotemessige og konkurransemessige forholdene mellom disse reguleringsgruppene blir mer like.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår på denne bakgrunn at det på nåværende tidspunkt ikke åpnes for samfiske for fartøy med adgang til å delta i fisket etter makrell med garn og snøre.

4.6 Når er samfiskeoperasjonen avsluttet og hvilken betydning har dette?

Arbeidsgruppen har sett nærmere på tidspunktet for når samfiskeoperasjonen må anses som avsluttet. Dette er av betydning for når vilkårene for samfiske opphører, se nærmere under aktivitetskravet beskrevet under punkt 3.2.5 Dette har særlig vist seg aktuelt ved kontroll under opptak av fangst fra låset til føringsfartøy.

Arbeidsgruppen mener samfiske for låssetting må regnes som avsluttet når fangsten er overført fra not til lås og deretter sikret på en slik måte at fangsten ikke kan slipper ut. Det er ikke krav om at låset er oppankret eller fortøyd til land.

Dette tilsvarer definisjonen gitt i forretningsvedtektene til Norges Sildesalgslag, hvor det heter at fangsten skal innmeldes så snart fangsten er sikret i lås/pose. Her er det i tillegg gitt en negativ definisjon ved at fisk som holdes i snurpenot på siden av fartøyet ikke er ansett som låssatt. Dette er også tatt inn i samfiskebestemmelsen i de enkelte reguleringsforskriftene.

Det er først når fangsten er sikret i lås at fangsten kan meldes inn til auksjon hos Norges Sildesalgslag.

Krav til sikring i lås må ikke forveksles med stengsetting (landsteng) og landnotfiske, se beskrivelse i tabell 2.

I dagens regelverk stilles det krav til at *"låssettingen skal skje innenfor grunnlinjene".* Videre skal låset/posen være *"oppankret/fortøyd til land"* før overføring til førings-/kjøperfartøy kan finne sted. Dette betyr at låset skal oppankres innenfor grunnlinjene eller fortøyes til land før overføring kan skje.

Posisjonen for låset skal videre oppgis til Norges Sildesalgslag straks fangsten er sikret. Dette er viktig av kontrollhensyn og sildelaget har skjerpet sine rutiner på dette området den senere tid. Dette kravet til innrapportering bør videreføres.

Føring av låset for fortøyning til land kan ta lang tid og det er normalt ikke behov for at begge fartøyene i samfiskelaget er med å slepe låset. Dette utføres vanligvis av det ene fartøyet i samfiskelaget, mens det andre fartøyet eventuelt gjør seg klar til å gjennomføre et nytt notkast.

Festing av låset til land er både nødvendig og hensiktsmessig i mange situasjoner. Dette i hovedsak grunnet tiden som går fra fangsten er sikret og til kjøper er kjent gjennom auksjonsordningen i sildelaget. Representanter fra næringen foreslår likevel at kravet til fortøyning i land tas ut som et krav. Vilkåret henger igjen fra da det var egne kvoter for låssetting i fisket etter norsk vårgytende sild.

Det er store variasjoner knyttet til hvor lenge fangsten står i lås før den overføres til et føringsfartøy. Selv om Norges Sildeslagslag har frist på 3 døgn fra salgstidspunkt før kjøper må hente sild i lås og 5 døgn for makrell i lås, så kan fangsten av andre grunner bli stående i lås i opptil 6 måneder. Arbeidsgruppen mener det ikke er hensiktsmessig å stille som vilkår for utøvelse av samfiske at begge fartøyene er tilstede under overføring fra låset til føringsfartøyet. Dette er etter arbeidsgruppens oppfatning ikke med å avklare om den låssatte fangsten reelt sett er samfisket eller om de på tidspunktet for utøvelsen av samfisket var egnet, utrustet og bemannet. Det bemerkes at det er gjort unntak fra kravet til tilstedeværelse for trålere som driver partråling (totalt 4 fartøy, hvor kun 2 fartøy tråler sammen, mens de øvrige fungerer som føringsfartøy).

Foto: Kjell Ingebrigtsen (Norges Fiskarlag)

Forslag

Med henvisning til arbeidsgruppens anbefaling om at fangstoperasjonen må anses avsluttet når fangsten er overført fra not til lås, så bør det ikke stilles krav til tilstedeværelse og utrustning for samfiske av begge fartøyene på tidspunktet for opptak fra lås til føringsfartøy.

4.7 Øvrige vilkår for samfiske for låssetting

4.7.1 Krav til daglig tilsyn

I dagens regelverk er det krav til at samfiskerne må føre daglig tilsyn med låset frem til fangsten er levert. Næringsrepresentantene i arbeidsgruppen viser til at dette påbudet i praksis ikke blir fulgt og at det må endres. Representantene fra Fiskeridirektoratet viser til at ansvaret for fiskens velferd ligger på fiskeren. Krav om tilsyn er en måte å plassere dette ansvaret. Det vises for øvrig til at det er en rekke forhold som kan spille inn på overlevelsesevnen til fisken i et lås. Fiskeridirektoratets representanter vil på denne bakgrunn anbefale at tilsynsfrekvensen tas opp til vurdering.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at det ikke stilles krav til daglig tilsyn, men at den enkelte fisker er ansvarlig for å sikre at den låssatte fisken oppbevares forsvarlig i forhold til krav om fiskevelferd.

4.7.2 Krav til at låssetting skal skje innenfor grunnlinjene

Kravet kom inn i regelverket i 2006 som et kontrolltiltak. Under sildefisket i 2005 ble det observert tilfeller der mindre fartøy, i relativt dårlig forfatning, som ikke kunne føre fangsten selv, satte sildefangster i steng langt til havs. Fangsten skulle deretter overføres til førings- eller kjøperfartøy. Fiskeridirektoratet så dette som en fare for omgåelse av kravet til gjennomføring av samfiske for låssetting og en stor fare for slipping/utkast av sild under fangstoperasjonen pga værforholdene langt til havs.

Forslag

Arbeidsgruppen mener denne situasjonen ikke lengre er aktuell og foreslår derfor kravet opphevet.

4.7.3 Samfiske i sperrede områder

Dagens regelverk setter et eksplisitt forbud mot å gå sammen om kast i sperrede områder med puljevis innseiling. Videre er Fiskeridirektoratets regionkontor gitt hjemmel til å avgjøre hvordan samfiske kan utøves i sperrede områder.

Forslag

Arbeidsgruppen viser til at behovet for sperring av områder er svært begrenset i dag. Arbeidsgruppen foreslår derfor at den særlige reguleringen av samfiske i sperrede områder tas ut. Fiskeridirektoratet mener å fortsatt ha adgang til å sette vilkår for utøvelse av samfiske i stengte områder hvis det i fremtiden skulle være behov for slikt.

4.8 Administrative forhold

Norges Sildesalgslag har i dag en oversikt over påmeldte deltakere i samfiskelag på sine nettsider.

Representantene fra Kystvakten og Fiskeridirektoratet har erfart at det kan være en utfordring å kontrollere hvem som er påmeldt til samfisker med hvem. Oversikten over de enkelte samfiskelag har ikke til enhver tid vært oppdatert, samt at fiskerne ikke har vært flinke nok til å melde inn hvem de samfisker med. Det er også avdekket fartøy som står innmeldt som samfiskelag som ikke oppfyller kravet om gjenstående kvote.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at oversikten over påmeldte samfiskelag blir gjort tilgjengelig både for næringsaktørene og kontrollmyndighetene gjennom Norges Sildsalgslag sine nettsider og listen må være oppdatert til enhver tid.

Arbeidsgruppen mener det bør utvikles et elektronisk påmeldingsskjema som gir en tilbakemelding til samfiskelaget på om vilkårene var oppfylt på påmeldingstidspunktet (dette vil ikke gjelde kravet til gjenstående kvote på tidspunktet for utøvelsen av samfiske).

Fiskeridirektoratet og Norges Sildesalgslag ser for øvrig et behov for å legge til rette for tekniske løsninger som vil øke muligheten for kontroll og vil ha fokus på dette fremover.

4.9 Fornying, forenkling og forbedring av regelverket

Representanter for næringen påpeker at det kan være vanskelig for utøvere av samfisket å ha innsikt i regelverket, og det har bl.a. vært misforståelser om hvilke arter en kan fiske på. En årsak kan være at samfiskeregelen er spredd på reguleringsforskriften til de ulike artene, og at vilkårene for samfiske på de ulike artene kan variere noe. Det vises særlig til at ordlyden i makrellforskriften slik den lød frem til 2014 var vanskelig å forstå, noe som har bidratt til at garn-/ og krokfartøy med adgang til å fiske med not har deltatt i samfiske uten at det var ment å gi åpning for dette i regelverket. Dette har medført vedtak om administrativ inndragning mot enkelte fartøy.

Arbeidsgruppen presiserer at regelverket må være klart både for utøver og forvalter.

Vi viser blant annet til at betegnelsen av samfiske som at to notfartøy kan *"gå sammen om kast og fiske for låssetting"* bør endres til en mer beskrivende betegnelse av samfiskeoperasjonen i dag.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsene om samfiske flyttes fra den enkelte reguleringsforskrift til forskrift om utøvelse av fisket i sjøen. Forskriftsteksten bør i den forbindelse oppdateres til dagens situasjon og klargjøres der nødvendig.

4.10 Betydningen av fortsatt adgang til samfiske

Samfiske for låssetting er som nevnt en tradisjonell form for fiske i pelagisk sektor.

At to fartøy kan samarbeide om fangstoperasjonen innebærer blant annet at de får mulighet til å gjennomføre fisket på en mer skånsom og effektiv måte enn ved et selvstendig fiske. I dette ligger at de kan bevare fisken bedre, men også fiske et større kvantum per tur. Dette kan igjen gi en bedre pris for fangsten, og spare fartøyene for driftsutgifter. Denne adgangen mener næringsrepresentantene i arbeidsgruppen at er viktig å videreføre.

På den andre siden så består noen samfiskelag av ett fartøy som er mer driftseffektiv enn det andre. Vi viser her til at 35 % av samfiskelagene består av fartøy med større differanse enn 4 meter, se punkt 4.1 tabell 3. Gjennom en adgang til samfiske kan det minste fartøyet fiske og levere sin kvote på en langt mer effektiv måte både praktisk og økonomisk, enn hvis det drev alene. I maksimalkvoteregulerte fiskeri innebærer dette at disse fartøyene, ved hjelp av et annet og presumptivt større fartøy, tar en større andel av gruppens maksimalkvote enn det ville ved et selvstendig fiske. Dette fører igjen til at fisket på maksimalkvotene kan bli stoppet tidligere. Dette skjer da på bekostning av fartøy i samme gruppe som driver fiske alene og kan gi samfiskelag et konkurransefortrinn ovenfor fartøy som direktehåver i samme kvotegruppe. Vi viser for øvrig til rapportens punkt 5.2.

Etter en helhetsvurdering foreslår arbeidsgruppen likevel at dagens adgang til samfiske for låssetting videreføres med de endringene som foreslått i rapportens kapittel 0.

5 Samføring av pelagiske fangster

Hovedformålet med næringens ønske om åpning for samføring, er å bedre muligheten for å omsette låssatte fangster.

Dagens krav til landing av låssatte fangster til godkjente førings-/kjøperfartøy, er gjennomgått under rapportens punkt 3.3.1.

Videre er det arbeidsgruppens oppfatning at dagens moderne brønnbåter er verken bygget eller egnet for føring av tradisjonelle låsfangster. De er lite hensiktsmessig på grunn av størrelse og at de er bygget for føring av levende fisk i tillegg til at de er kostbare, med kostnader opp mot kr 150.000 per døgn. Det er vist liten interesse fra Brønnbåteiernes Forening om å nytte eldre og mindre brønnbåter med opphav fra oppdrettsnæringen, som føringsfartøy. Konkret betyr dette at vi i dag har en situa-

sjon der noen få brønnbåter, i tillegg til ordinære fiskefartøy, kan bistå med føringsoperasjoner.

Videre viser arbeidsgruppen til at de statlige satsene for føringstilskudd for pelagiske fiskeslag (sild og makrell) ikke har vært endret de 10 siste årene. Kostnaden med å føre fangst har imidlertid økt betraktelig i samme perioden. Avhengig av kvantum som føres og avstander mellom opptakssted og kjøpers anlegg varierer kostnadene kjøper må betale for føringsoperasjoner mellom kr 0,50 - 1,20 per kg. Midlene for tilskudd til føring fra tidligere FKD var på totalt på 33 millioner i 2013, hvorav Norges Sildesalgslag disponerte 3 millioner av disse. For å kunne finansiere føringsordningene for sild og makrell dette året, måtte Norges Sildesalgslag også bruke inntrukne midler til formålet, totalt 3,9 millioner. Det nyttes med andre ord store beløp til å finansiere føringsordninger i pelagiske fiskeri.

Arbeidsgruppen finner det sannsynlig at en del samfiskefartøy vil benytte seg av muligheten for samføring. For fiskeren kan dette på den ene siden bidra til at han får bedre betalt for fisken, men vil på den annen side kunne medføre merkostnader (utgifter til transport, is og redusert fisketid). Isolert sett forventes det også at føringskostnadene for Norges Sildesalgslag blir redusert. En tillatelse til samføring vil dermed kunne bidra til å øke de tilgjengelige ressursene (føringstilskuddet) til de fartøyene som ikke har mulighet til å føre fangsten selv. Føringstilskuddet vil dermed gå til fartøy som har et større behov for ekstern hjelp til føring av fangsten. I makrellfisket vil det etter alt å dømme være flere fartøy med anledning til å føre egen fangst, fordi behovet for å levere store fangster ikke har vært like stort som i sildefiske. Arbeidsgruppen peker også på at spørsmålet om hvor fisket foregår og hvor fisken er låssatt, påvirker behovet for samføring. Blant annet er fangsten mindre attraktiv for kjøper, jo lengre føringsfartøyet må gå for å hente den. En åpning for samføring anses derfor nødvendig og hensiktsmessig for å sikre bedre mulighet for avsetning av låssatte fangster i fremtiden.

Næringsrepresentantene i gruppen er ikke bekymret for at åpning for samføring av pelagiske fangster vil medføre at nye fiskefartøy kommer inn i dette fiskeriet og dermed øke omfanget av fartøy som vil drive samfiske.

Forvaltningsmyndighetene peker imidlertid på at åpning for samføring kan gi et konkurransefortrinn for samfiskelag som har mulighet/kapasitet til å samføre fangsten, sammenlignet med samfiskelag som ikke har denne muligheten.

Arbeidsgruppen er likevel kommet til at samføring bør tillates for å bedre muligheten for omsetning og landing av mindre og avsidesliggende fangster.

Forslag

Etter en samlet vurdering foreslår arbeidsgruppen at det åpnes for samføring av samfisket fangster i pelagiske fiskeri.

5.1 Vilkår for samføring

5.1.1 Skal det stilles krav til låssetting av fangsten?

Arbeidsgruppen har diskutert om det bør stilles som krav til samføring av fangsten at fangsten skal låssettes før den føres til land. Vi viser her til at de samme fartøyene som gjennomfører notkastet og låssetter fangsten, deretter skal ta den opp for å føres til mottaksanlegget.

Representantene for Fiskeridirektoratet viser til den politiske målsettingen om å forenkle dagens regelverk. I den forbindelse er direktoratets representanter opptatt av at det ikke stilles krav til gjennomføring av fisket som ikke er nødvendig for å dekke behov for å sikre bærekraftig uttak og kontroll med fiskeriet. Det viktigste i den sammenheng er at fartøyene som deltar i samfiske oppfyller deltakervilkårene og at all død eller døende fangst blir ført i land og seddelført. Fiskeridirektoratets representanter har derfor stilt spørsmål ved behovet for krav til låssetting dersom det åpnes for samføring. Krav til låssetting kan oppfattes som unødvendig og tungvint, dersom fangsten likevel skal tas om bord i ett eller begge fartøyene i samfiskelaget og føres til land. Det ble derfor stilt spørsmål ved om det like gjerne bør åpnes for direktehåving av den samfiskede fangsten. I dette ligger ikke et forbud mot låssetting, men heller ikke et absolutt krav til låssetting dersom fartøyene har mulighet til å samføre fangsten dersom markedshensyn eller effektivitet tilsier noe annet.

Næringsrepresentantene viser imidlertid til at Norges Sildesalgslag sine forretningsregler knyttet til omsetning av fangsten, hensyn til tradisjon og kvalitet, i tillegg ønsket om å forhindre omgåelse av regelverket, tilsier at fangsten bør settes i lås før den kan landes. Disse momentene gjennomgås nærmere nedenfor.

Hovedomsetningsformen i Norges Sildesalgslag er auksjon. I tillegg er det andre omsetningsformer for særskilte og mindre fiskerier. Tiden som det tar fra fiske er fangstet, låssatt og solgt, til kjøper har føringsbåt klart til henting,

innebærer at fangsten av praktiske årsaker må låssettes. Selv om låssatt og solgt fisk skal hentes så snart som mulig, så er gjeldende hentefrist for sild maksimum 3 døgn etter auksjon-/salgstidspunkt, mens hentefristen for makrell er 5 døgn etter auksjons-/salgstidspunkt (låssatt makrell til fersk anvendelse er fortsatt 10 døgn). Videre er det kjøper som har det formelle ansvaret for opptak og avhenting/transport til mottaket.

Alternative omsetningsformer vurderes imidlertid iverksatt etter behov. Blant annet er det per 1. september 2014 adgang til å inngå avtaler for enkeltfangster inntil 100 tonn til konsum som er direktehåvet og tilsvarende for enkeltfangster av låssatt makrell og sild, uavhengig av kvantum i låset. Dette er en prøveordning i 2014 og vil bli gjenstand for en evaluering etter sesongslutt. Unntak for auksjonskravet for mel/oljeleveranser omtales ikke her. Unntaket fra auksjonskravet vil kunne påvirke behovet for den enkelte for å sette fangsten i lås.

Når det gjelder hensynet til tradisjon, så peker representantene for næringen på at låssetting av fangsten er en sentral del av utøvelsen av samfiske. Dette er en tradisjon næringen vil holde på og som innebærer at man trenger å være to fartøy for å kunne ta vare på fangsten på en hensiktsmessig måte. Det er også en fordel for kvaliteten på fangsten at den blir lagret i lås, særlig i fiskeri som foregår om sommeren med mye åte i fisken. Låssetting legger også til rette for ønsket om kontinuitet i leveransene gjennom sesongen. Dette vil også kunne gi bedre pris for fangsten.

På denne bakgrunn mener næringsrepresentantene at det kun i få situasjoner vil være aktuelt å direktehåve fangsten, og at den av praktiske grunner må låssettes før den kan føres til land.

I tillegg mener næringsrepresentantene at et krav til låssetting før samføring vil begrense deltakelsen i samfiske og begrense den såkalte "andungeproblematikken". Det siktes her til faren for at enkelte fartøy "tar med seg" små/mindre fartøy i gruppen for kun å hente ut kvoten knyttet til et slikt fartøy uten at dette blir involvert i selve fisket/fangstoperasjonen. Ordningen kan også friste enkelte til å direktehåve fangsten uten at det reelt sett foregår et samfiske.

Representantene for Norges Fiskarlag foreslår derfor at det stilles krav til låssetting av den samfiskede fangsten før den kan tas opp og samføres for levering til mottaksanlegg. Næringsrepresentantene ser ikke grunn til å sette vilkår for hvor lenge fangsten skal stå i lås før opptak for samføring.

Representantene fra Fiskeridirektoratet og Kystvakten, mener at det i situasjoner hvor fangsten ikke er omfattet av auksjonssystemet og hvor det ikke er markedsmessige eller praktiske hensyn som tilsier at fangsten bør låssettes, så vil et krav om låssetting, kunne fremstå som unødvendig og tungvindt. Dersom det heller ikke stilles krav om hvor lenge fangsten skal stå i lås, så vil i tillegg kontrollmuligheten være svært liten.

Forslag

Deltakerne i arbeidsgruppen har med dette ikke en felles konklusjon når det gjelder krav til låssetting før samføring av fangsten. Arbeidsgruppen er likevel kommet til at

det i oppstartsfasen av en slik ny ordning, settes krav om låssetting av fangsten. Det stilles ikke krav til hvor lenge fangsten skal være låssatt. Etter at forvaltningen og næringen har høstet erfaring fra ordningen, bør dette vilkåret vurderes på nytt.

5.1.2 Begrensninger i kvantum som kan samføres?

Videre har arbeidsgruppen diskutert om det bør settes en begrensning for hvor stort kvantum som fartøyet i samfiskelaget kan samføre. Dette for å unngå at samføring av samfisket fangst skal gå på bekostning av behovet for egne føringsfartøy i form av ordinære brønnbåter eller fiskefartøy med godkjenning for slik føring.

Representanter fra næringen har tidligere foreslått en begrensning for føring av enkeltfangster på opp til 30 tonn per enkeltfangst. I gruppen ble også diskutert en grense på opp til 50 tonn per enkeltfangst.

Det ble imidlertid påpekt utfordringer ved estimering av låssatt kvantum og hva konsekvensen ved overskridelse av denne kvantumsgrensen i så fall skal være. Dersom samfiskelaget har underestimert kvantumet i låset og prøver å laste en for stor fangst i et fartøy med begrenset lastekapasitet, kan dette i verste fall føre til uønsket slipping/utkast av fangsten.

Forslag

Arbeidsgruppen har derfor kommet til at det ikke bør innføres en begrensning for hvor stor kvantum som kan samføres. Dersom samføring tillates må aktørene utøve aktsomhet ved slike opptak og forholder seg til reglene om lastekapasitet.

5.1.3 Føring av seddel for fartøyene i samfiskelaget

En ansvarshavende på et fiskefartøy har i dag ikke adgang å signere en landings- eller sluttseddel på vegne av et annet fiskefartøy, jf gjeldende forskrift om opplysningsplikt ved landing og omsetning av fisk. Forbudet er videreført i ny forskrift om landings- og sluttseddel vedtatt 6. mai 2014 og som trer i kraft 1. januar 2015.

Arbeidsgruppen mener det i den nye landings- og sluttseddelforskriften bør gis dispensasjon fra dette forbudet når et av fartøyene i samfiskelaget fører fangsten fra lås til landingsanlegg på vegne av samfiskelaget. Ved opptak fra lås må det da søkes - og eventuelt innvilges dispensasjon fra både veieplikten, da all fisk skal veies fortløpende ved landing på vekt egnet og godkjent til dette, samt kravet om signering av landings- og/eller sluttseddel, da den ansvarshavende om bord på ett av fartøyene i samfiskelaget ikke signerer seddel, men står ansvarlig for felles opplysninger på seddel. En tilsvarende ordning med signering av seddel foreligger allerede for fartøy som driver partråling.

Forslag

Arbeidsgruppen foreslår at Fiskeridirektoratet ser nærmere på mulighetene for dispensasjon fra forbudet mot å føre seddel for andre, slik at samføring lar seg praktisk gjennomføre uten det svekker muligheten til å drive ressurskontroll.

5.1.4 Andre vilkår

Arbeidsgruppen går inn for at kjøper og fisker i samråd beslutter hvordan fangsten skal føres (hentes med eksternt føringsfartøy eller ved samføring).

Til slutt har arbeidsgruppen diskutert om et samfiskelag skal kunne føre fangst for andre samfiskelag. Dette kan være praktisk for samfiskelag som driver fiske i samme område og et av fartøyene har kapasitet til å ta med seg flere fangster. Det er imidlertid en del kontrollutfordringer ved å tillate føring av andres fangster. Det stilles krav til fiskefartøy som ønsker å være en del av føringspoolen til sildelaget. Det må i såfall kreves rapporteringssystem for denne typen opptak på samme måte som for fartøy i føringspoolen. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det ikke på nåværende tidspunkt åpnes for å føre fangst for flere samfiskelag.

5.2 Mulige konsekvenser av åpning for samføring i pelagiske fiskeri

Som tidligere nevnt foreslår arbeidsgruppen at det gis adgang til at et samfiskelag selv fører den låssatte fangsten til land for levering. Hovedformålet med ordningen er som sagt å bedre muligheten for å omsette låssatte fangster i pelagiske fiskeri.

Under dette punktet vil vi i det videre kort omtale mulige utfordringer knyttet til en slik ordning.

5.2.1 Fare for ulovlig utnytting av ordningen

Som tidligere nevnt er samfiskeordningen et unntak fra kravet om at hvert fartøy selv må fiske og lande sin kvote. Dette gir utfordringer ved kontroll av om det enkelte fartøyet oppfyller kravene om å være egnet, utstyr og bemannet i tråd med deltakerforskriften og om fartøyene har hatt en aktiv rolle i gjennomføringen av fangstoperasjonen. Dersom åpningen for samføring gjør at flere fartøy vil benytte adgangen til å samfiske vil denne utfordringen øke i omfang. Fiskeridirektoratet har med sine begrensede kontrollressurser liten mulighet til å kontrollere om fangst seddelført som samfisket, i realiteten har vært fisket og levert i henhold til vilkårene for samfiske. Fiskeridirektoratet og Kystvaktens representanter viser særlig til kravet om låssetting før samføring og at dette i praksis ikke vil være mulig å kontrollere hvis ikke man er tilstede på havet når fangstoperasjonen blir gjennomført. Fiskeridirektoratet og Kystvakten har ikke flere ressurser å sette inn på å kontrollere dette fiskeriet. Forvaltning og næring oppfordres derfor til å oppsummere erfaringene fra ordningen når den har vært prøvd ut i en periode.

5.2.2 Utfordringer ved overføring av fangst fra lås til fiskefartøy

Estimering av kvantum fisk som befinner seg i et lås, kan være utfordrende. Næringsrepresentantene i arbeidsgruppen antyder at estimert kvantum og faktisk låssatt kvantum kan avvike med opp til 25 %. Et slikt avvik kan medføre at et samfiskelag med sin begrensede føringskapasitet, starter opptak fra lås som inneholder et større kvantum enn fartøyenes lastekapasitet. Dette skjerper kravet til aktsomhet hos fiskerne for å unngå slipping/utkast av fisk ved opptatt av låssatte fangster.

5.2.3 Forholdet til strukturkvoteordningen

Adgangen til strukturering for kystfartøy fremgår av forskrift 7. november 2003 nr 1309 om spesielle kvoteordninger for kystflåten. Adgangen gjelder i dag for fartøy ned til 11 meter. Forslaget fra Nærings- og fiskeridepartementets om å utvide strukturkvoteordningen for kystflåten under 11 meter hjemmelslengde (13 meter hjemmelslengde i makrellfisket) slikt redegjort for i høringsnotat av 29. april 2014, ble senere frafalt av departementet.

I 2013 var omtrent 44 % av fartøyene påmeldt som samfiskelag over 11 meter. Av den grunn har Fiskeridirektoratets representanter i arbeidsgruppen funnet det riktig å belyse hvordan samfiskeordningen og strukturkvoteordningen kan innvirke på hverandre. Dette er forhold som kan forsterke seg dersom det på et senere tidspunkt blir aktuelt å åpne for strukturering under 11 meter. Under dette punktet i rapporten er imidlertid arbeidsgruppen delt.

Fiskeridirektoratets representanter i arbeidsgruppen mener at samfiske og samføring i pelagisk fiskeri kan være av betydning i diskusjonen om formål og virkning med strukturkvoteordningen for kystfartøy, på lik linje med det som betegnes som samfiskeordning i torskefiske. Begge ordningene legger til rette for et økt driftsgrunnlag for det enkelte rederi.

Samfiskeordningen i pelagiske fiskeri gir økt lønnsomhet ved at fartøy med redusert fangst- og lastekapasitet kan gå sammen med et større og mer effektivt fartøy og dermed bli i stand til å fiske og lande sin kvote på en mer effektiv måte enn om fartøyet måtte fiske og lande fangsten på egen hånd. Potensialet er størst for samfiskelag hvor begge fartøyene tilhører samme rederi (36 % i 2013). Dersom rederiet skulle strukturert vekk ett av fartøyene, ville rederiet få avkortet kvoten med 20 % på det gjenværende fartøyet. Fiskeridirektoratets representanter mener dette kan gi motiv for å beholde det minst effektive fartøyet i fortsatt drift, hvilket igjen vil motvirke det politiske ønsket om kapasitetsreduksjon i fiskeflåten gjennom strukturering.

6 Vedlegg

Pressemelding 28. november 2013:

Fiskeridirektoratet presiserer kravene til samfiske i forbindelse med låssettings-fiske.

Det pågår nå et samfiske i forbindelse med låssettingsfiske etter sild. Fiskeridirektoratet ser i den anledning behov for å presisere de krav som ligger i reguleringsforskriftene for deltakelse i slikt fiskeri.

I henhold til regelverket kan angitte fartøy med adgang til å fiske med not, og som er egnet, utrustet og bemannet for samfiske, gå sammen om kast og fiske for låssetting.

En slik adgang krever at fartøyet er egnet, utrustet og bemannet for fiske med dette redskapet. Det vil si at det enkelte fartøy skal ha utstyr om bord for å kunne gjennomføre et selvstendig notfiske. Dette gjelder også under samfisket.

Videre innebærer kravet at fartøyene må være bemannet slik at begge fartøy kan delta i samfisket ved at de går sammen om kastene og fiske for låssetting. Det aksepteres at fartøyene har ulik bemanning, men hjelpefartøyet skal være bemannet slik at det faktisk er i stand til å bistå hovedfartøyet under samfiske.

Vi minner for øvrig kravet til påmelding av samfiskelaget og kravet til gjenstående kvote for å kunne delta i slikt samfiske.

Kontaktperson: Thord Monsen

Linker til reguleringsforskriftene:
Makrell:
http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/j-meldinger/gjeldende-j-meldinger/j-132-2013
Norsk vårgytende sild:
http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/j-meldinger/gjeldende-j-meldinger/j-131-2013
Nordsjøsild:
http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/j-meldinger/gjeldende-j-meldinger/j-217-2013

Telefon: 03495
Faks: 55 23 80 90
Adresse: Postboks 185 Sentrum, 5804 Bergen
Besøksadresse: Strandgaten 229, Bergen
E-post: postmottak@fiskeridir.no

www.fiskeridir.no

Livet i havet – vårt felles ansvar